

Mikrofabulák

Deák Ferenc

1. AZ APA

- Hé, öreg! Miért veri azt a kutyát!?
- Miért!? Hát elment... négy évvel ezelőtt...
- A háború kezdetén...?
- Négy éve már... de nem egyedül ment el...
- A háború kezdetén...
- A fiammal ment el... és most egyedül jött vissza, a gyalázatos!
- Ne sírjon, öreg, most ősz van...
- De egyedül jött, hol a fiam?
- A kutyának bundája van... el mer indulni.
- De hát hol van ő?! Hol a fiam? Négy esztendeje!
- Majd ha kitavasodik, bácsikám... akkor biztos megjön ő is.
- Ha virágzanak a fák...
- Igen, ha virágzanak a fák...
- Igaz, most én sem indulnék útnak.
- Hol lakik maga, bácsikám?
- Fönn a szőlőhegyen, egy présházban. Ott akad venyige is...
- Járnak föl tüzelőért innen a városból is sokan.
- És hogy jött át a folyón?!
- Hát nem látja, hogy befagyott?
- De hiszen akkor már nem ősz van, bácsikám!
- Tél!
- Már tél!

— És utána jön a tavasz...
 — Hogy néz ki onnan föntről a város?
 — A közepén van egy nagy fekete horpadás...
 — Nem szereti nézni?
 — Nem... Könnybe lábad a szemem... Az idő úgy telik a legjobban, ha az ember sír! Nem akarok sírni. Érti?!
 — De hisz csorognak a könnyei.
 — Nem, nem! Nem akarom, hogy teljen az idő.
 — De bácsikám, maga mégiscsak sír.
 — Akarom, hogy minél előbb tavasz legyen. Sirok!
 — Hé, öreg! A kutya fut át a jégen!
 — Megyek én is... Mert ha itt ér a tavasz, nem juthatok át, nincs egy csónak sem, és a hidat is fölrobbantották.

Miére a folyó közepére ért az öreg bácsi, kivirágoztak a fák, s gyönyörű tavasz lett... A háború utáni első szép tavasz... A jégnek híre-hamva sem volt...

2. MAGÁNY

A kicsi majd hogy észre sem vette, milyen súlyosan csapódott rá az autó ajtaja. Vidáman mosolygott ki a délutáni sétálókra, és nyugodt volt, valami titokzatos mélységből fakadó büszkeség árasztotta el, s ez az érzés tartotta jó ideig veszteg. Az autó mellé odakanyarodott még néhány csillogó nagy kocsi. S a gyerek már csak az elülső és hátsó ablakon nézhette a gyönyörű, érett fényben káprázó délutáni teret. Ahogy esteledett, az ő lelkére is valami kis árnyék osont, s a büszke alakoskodó kicsiből bánatos, durcás lurkó lett.

Fehér, forró kis homlokát az elülső ablakra hajtotta, s lassan végigjáratta tekintetét a szemben lévő katedrális nyúlánk boltívein. A nagy, piszkos, sárga építmény azonban sehogyan sem fogadta magába a gyermek könnyörgő tekintetét. Hidegen nyújtózott föl a rózsaszínű égbe. A gyerek tekintete azonban szakadatlanul ott motoszkált a boltívek félhomályában, s ni! onnan csillámló fehér galambok kanyarodtak elő, s a tér közepén trónoló hatalmas bronzszobor előrelendülő bal kezének görcsös ujjaira ültek. Az öreg bronzpolitikusnak azonban nincs szíve, üres a szobor, s a madárkák a városháza homlokzatán repdeső gipszangyalok dundi homlokára ereszkedtek.

A gyerek könnyei akkor eredtek meg, amikor a fehér, csillámló szárnyú galambok hirtelen megsokasodott raja odaszállt a vörös márványlapokkal kirakott térre, közvetlenül az autó elé. Három kislegény futkosott a fehér madárseregben, de a galambok épp csak hogy egy kicsit fölrebentek, s utat engedtek a pajkos gyermeki kedvnek. A kicsi ott bent minden erejét latba vetette, de az ajtó oly súlyosan rázárult, hogy szinte egybeforrt az autó többi vasrészével. A kilincs szép játék volt már csupán, más haszna nem volt belőle. A három lurkó észrevette a kicsit ott benn az autóban, s odasomfordált hozzá, a kicsi ott belül még mindig sírt. Akkor az egyik valami viaszkrétát húzott elő zsebéből, s a csillogó ablakra fölírt egy szót. Talán nem is tudott semmi mást leírni, s talán a kocsiban ülő kicsi el is tudta volna

olvasni. De hiába: értelmetlen hanyatt vágódó jelek voltak azok az ő számára. Pedig ott kívül a kislegény azt írta föl egész olvashatóan, hogy: *gyere*.

Mikor a kicsi továbbra is csak vállát vonogatta, akkor azok ott kint beszélgetni kezdtek, s mindegyikük színes krétát húzott elő a zsebéből. Odaálltak egy-egy ablakhoz, és rajzolgatni kezdtek a tiszta, csillogó üvegre.

A kicsi arca földerült. Ezeket a kis színes rajzokat most már megértette...

Már csak a katedrális tornyán csillogott a hatalmas kereszt a késő délutáni napfény sugaraiban. A városra lassan puha homály feküdt. S ez a homály hamarosan megfosztotta a nagytemplomot is gyönyörű ékétől, s az aranykeresztből rozdszín, alig kivehető jel maradt csupán.

A gyerekek minden ablakot telis-tele rajzoltak, s a kicsi tapsikolva nézte végig újra meg újra a színes pálcika-figurák gyönyörű táncát... Az autó benépesedett e naiv, színes vonalsereggel. De az elvonuló nép semmit sem vett észre.

Már késő este volt, s a három lurkó lehajtott fővel távolodott a tarka ablakú autótól. A kicsi megint sírva fakadt. S ekkor a három gyermek felől egy finom, síkált szép piros kavics röpített át a légen. Olyan kavics volt ez, amilyet az ilyen botorkáló kislegények évekig őrizgetnek a zsebükben, mint valami talizmánt. S a gyönyörű kavics öklömnyi rést ütött a színes figurák között az üvegen.

Amikor az autó ajtaja éjfél tájt végre kinyílt, a nagytemplom órája mintha megbolondult volna: egyre vert... biztosan már harmincnál is többet kondult.

Az apa szörnyülködve nézte a telirajzolt ablaküvegeket. Azt gondolta, belülről kenték össze az üveget, s már a fenyítés gondolata motoszkált agyában, mikor az anya elhűlve látta, hogy a kicsinek se híre, se hamva. Csupán az elülső üvegen tátongott egy öklömnyi véres rés.

— Ki gondolta, hogy a mi gyermekünk ilyen kicsi? Hisz csak öklömnyi a rés.

3. A FIÚ ÉS A LÁNY

— Drágám, hova vezetsz? A létrának sehol sincs vége... Miért vezetsz állandóan fölfelé? — kérdezte a fiú.

— No, még egy kicsit, és megérkezünk... Vigyázz jobb karodra, le ne zuhanjon. Látod, alig tartja valami... — szólt a lány.

— Drágám, engedd, hogy visszamenjek, odalenn tavasz van, és virágoznak a fák, engedd, hogy visszamenjek... Hozok neked egy csokor virágot...

— Nem is tudod, milyen virágot szeretek... Különben is oda-lenn még nincs tavasz. Az dér ott lenn a fákon... Ne menj vissza, nem lesz erőd, sem időd utánam jönni.

— Mi ez, drágám? Nem látok... Káprázik a szemem.

— Nem látod? Egy kávéház...

— De drágám, hogy menjünk be? Nem látod, hogy csupa vérző seb vagyok, és te is halvány és rongyos vagy. Bal vállad összecsolva...

— De hisz nekünk jogunk van ide belépni... Mi azért jöttünk, mert hívtak bennünket...

— Nyiss be, neked megvan a jobb kezed...

— Nézd, oda ülünk a sarokba, biztos ott a helyünk...

— Hányas az asztal száma?

— Nem látom.

— Drágám, engedd, hogy megcsókoljam gyönyörű hajad... Húsz évig ápoltad, hogy erre az alkalomra szép legyen...

— De hisz itt nem találjuk a számunkat...

— Hol a meghívó?... Azon rajta van az asztalszám is. Itt azt írja, ha elkészünk a fogadásról, akkor az ezerkilencszázhatvanas asztalok szabadok.

— Uram és hölgyem! Bocsánatot kérek, hogy megzavarom önöket eszmecseréjükben, de: én vagyok a pincér, és közölhetem önökkel, hogy mivel már alaposan megkéstek... s különben sem valami szalonképes állapotban jelentek meg, kénytelen vagyok önökkel szemben erőszakot alkalmazni, és kidobni innen mindkettőjüket...

— De uram, ez csak jelmez!

— Igen, uram, ez csak jelmez!

— Ó, az más. Akkor, kérem, foglaljanak helyet bármelyik asztalnál... Amint látják, a kávéház üres.

— Köszönjük, köszönjük... De kérem, mit fogyasztottak itt legtovább az urak és a hölgyek? Szeretnénk a tradíciót folytatni...

— Mivel ez nem tartozik a történelemhez, elárulom: az urak vörös-bort, egy pisztollyal... a hölgyek vermutot arzénnal... Mellesleg: Én nem is vagyok pincér, ez csupán a mellékfoglalkozásom. Jobban mondván: kedvtelésemm. Mert, ugyebár, minden érdekesebb embernek van hobbyja. Mindenesetre ez nem tartozik a történelemhez, és biztosítom önöket a diszkrétcióról. Ó, boldog fiatalok!

4. UNALOM

— Azt hiszem, megértesz! Nem hallgathatom tovább meséidet a halálról. Hát nincs ezen a világon okosabb dolog?! Értem azt, hogy tegnap, tegnapelőtt rossz hangulatban voltál. De kérlek, légy tekintettel az enyéimre is. Te vagy az egyetlen ember, akivel naponta elbeszélgetek, és íme, te is cserbenhagytál.

Az ember elhallgatott, aztán óvatosan célzott és meghúzta a ravaszt.

— Én viszont téged kérek könyörögve, hogy ne gyilkolj tovább. Akkor nyugodtan alhatsz, dajkameséimből kimaradnak a halottak... Végtére is minek tartasz engem? Ötven esztendeje formálom újra meg újra ezt a buta viaszfigurát és öntöm tele üresen hagyott belsejét pezsgővel, hogy te belelőhess. Igazán nem értelek! Én már beleuntam a művészetembe! Valamikor nagy jövőt jósoltak nekem. Azt mondták, ilyen tehetség minden évszázadban csak egy születik — s

a szobrász törölgetni kezdte szemüvegét, aztán hanyag mozdulattal fölhajtott egy pohár konyakot.

Az öreg most gondosan megtisztította karabélyát, s a szögre akasztotta. A szobrász emelt hangon folytatta előbbi mondókáját:

— Értsd meg, hogy nekem nem elég a te barátságod... Végteére is szabad ember vagyok, s te nem gátolhatsz meg abban, hogy örökre eltávozzak...

— Valóban nem! Senki sem gátolhat meg téged elhatározásodban... S én e különös passziómnak véget vetek. Naponta kijársz a városba, emberekkel beszélgetsz, amikor visszatérsz vacsorára, újból és újból elmesélsz valami történetet, melyben mindenki meghal. Öregszel, barátom... Meséid szereplőinek öltözékét, hangulatát elfelejtjed aprólékosan leírni. Valamikor én abban nagyon élveztem, most viszont igyekszel mesédben gyorsan a tragédiáig jutni, és azon túl... Azt mondtad, hogy a halál az egyetlen bizonyosság, s szeretnél vele barátkozni... Hát kedves barátom, én ezt nem hiszem el. Hazudsz! Vén vagy és vaksi! Igaz, hogy örökké az voltál. Sohasem tudtad, mit csinálsz...

— Nem értelek. Sohasem értettelek. De meg vagyok győződve róla, hogy te vagy a legbolondabb ember, akit életemben ismertem. Sohasem akartam megmondani, kit ábrázol ez a viaszfigura, melynek sebeit nekem kell „gyógyítgatnom” reggeli és esti lövöldözésed után. Nekem kell bendőjét pezsgővel hűsíteni, hogy bugyogjon belőle, ha beelész. Nem tudom, kit utálsz annyira, hogy hasonmását naponta gyilkolod...

— Csak a tehetségtelen embereket utálok... Tessék, mehetsz, nyitva áll az ajtó előtted, senki sem tart vissza.

— Most kirúgysz, most, amikor már vénember vagyok, s képtelen, hogy valamit is fölmutassak az emberek előtt. Jellemző rád: ez a te barátságod...

— Sohasem mertél elindulni az életbe, mert tehetségtelen vagy... Ez a viaszszobor téged ábrázol... De szemed sincs, hogy fölismerd magad!

E beszélgetés reggel zajlott le. A szobrász este újból beszólt az öregúrnak, hogy a viaszfigura elkészítve várja...

Az öreg lassan beballagott a vadászterembe, leemelte karabélyát, megtöltötte és lőtt. Egymás után kétszer. S ni, a viaszfigura elvágódott, s görcsösen vonaglott pár percig.

Az öreg gondosan megtisztította puskáját, s fogai közt ezt morogta:

— Erre nem kellett volna várnod öven évig. De mit tegyünk, sohasem voltál szellemes, sem leleményes. — Erre fogta a pezsgősüveget, hogy pár korty italt öntsön a finom metszésű kristálypohárba, de nagy meglepetésére az üveg üres volt. Akkor almosolyodott, megcsóválta fejét s hozzátette:

— Úgy látszik, abban az utóbbiban tévedtem! Most az egyszer...